

INNLEDNING OSLO REDAKTØRFORENING TORSDAG 22.11.90 klokka 1600

1. BUDSJETTBEHANDLINGEN

To saker kommer til å prege den politiske dagsorden fram mot jul. Budsjettbehandlingen og EØS-forhandlingene. I Stortinget er Finanskomiteen i fullt arbeid med finansinnstillingen, som må være klar i løpet av få dager. Av hensyn til landet bør det være i alle partiers interesse at vi kan få en rask og ryddig avklaring av hovedtallene i det økonomiske opplegget for 1991. La det ikke være noen tvil om at denne Regjeringen er innstilt på et saklig samarbeid på tvers av partigrensene, for å få til best mulig helhetsløsninger. I den vanskelige parlamentariske situasjonen landet vårt er inne i må vi alle vise vilje til samarbeid. Dette forutsetter jeg at også opposisjonen er enig i. Jeg regner med at alle partier nå vil bidra til en saklig budsjettbehandling, som ikke fører til unødig press mot kronekurs og rente.

Sysselsetting

Arbeiderparti-Regjeringen har utpekt arbeid, miljø, barn og unge som de viktigste satsingsområdene. Dette preger det budsjettet vil la fram sist lørdag. For oss er det et

overordnet mål å øke sysselsettingen. Regjeringen kan ikke godta at titusener av mennesker ikke skal ha et arbeid å gå til. Vi kan ikke akseptere at ungdom skal være dømt til langvarig lediggang. Regjeringen foreslår å øke bevilgningene i statsbudsjettet med 4,6 milliarder kroner i forhold til opplegget fra Syse-regjeringen. De økte bevilgningene går særlig til investeringer innen samferdselssektoren, til statlig byggevirkosomhet, arbeidsmarkedstiltak og til kommunene. For å få mer fart i boligbyggingen forslår vi dessuten å øke rammene i Husbanken og Landbruksbanken.

Vårt mål er nedgang i arbeidsledigheten allerede neste år. Enkelte har beskyldt oss for en uforsvarlig økning av budsjettunderskuddet. Jeg er selvsagt enig i det finansministeren har sagt om at vi ikke kan leve lenge med så store underskudd. Men vi har likevel nå handlefrihet til å styrke sysselsettingen, og dette skal skje på en måte som ikke undergraver arbeidsplassene på lengre sikt. Det som virkelig er uforsvarlig er å føre en politikk som fratrar mange mennesker muligheten til eget arbeid.

Miljø

Vi står foran store og avgjørende oppgaver i arbeidet med å redde det globale livsmiljøet. I dette arbeidet skal Norge være en pådriver. Vi må sette oss høye mål. Vi må ha orden i eget hus. Samtidig må vi bruker penger i andre land, der det kan gi størst effekt å minske utslippene. Vi må bidra til at verdenssamfunnet finner fram til felles løsninger på de store

internasjonale utfordringene som gjelder sikkerhet, miljø og utvikling. For å sikre det globale livsmiljø kommer det i økende grad til å være nødvendig med overnasjonale løsninger. Framfor alt må vi bruke vår fantasi og vår innflytelse til å lage en ny type, en ny generasjon av internasjonale miljøavtaler. Vi må lage avtaler som bygger på en rettferdig fordeling av oppgaver og byrder, samtidig som vi får brukt pengene der virkningen er størst. Derfor er Regjeringens forslag om å overføre penger til et internasjonalt klimafond så viktig.

I vårt budsjettopplegg foreslår vi å innføre en CO2 avgift på ca 60 øre - som også skal gjelde i Nordsjøen. Den borgerlige Regjeringen kom vel egentlig litt skjevt ut med sitt forslag om økte bensinavgifter. De kalte det riktignok miljøavgift, men det liknet umiskjennelig på de gamle avgiftene. Og reaksjonene ble deretter.

Skal vi bruke miljøavgifter må de kombineres med positive tiltak. Det er det vi har gjort i vårt budsjettforslag. Vi øker bensinprisen, samtidig som vi styrker kollektivtrafikken. Folk må se at det lønner seg å opptre miljøvennlig, samtidig som det skal koste å forurense. For å lykkes, trenger vi både gulrot og pisk.

Barn og unge

I budsjettet har vi satt barn og unge i fokus. Og hva er vel viktigere å satse på, enn nettopp barna - de som skal overta

etter oss. I stedet for 10000 kroner i kontantstøtte til småbarnsforeldrene - slik Syse-regjeringen la opp til - mener vi det er riktigere å bruke pengene på å bygge flere barnehager. Og så vil vi styrke barnevernet. Vi prioriterer fellesskapets omsorgstilbud, fordi mange i dag opplever at barna utsettes for en kollektiv omsorgssvikt.

Hverdagen er blitt et heseblesende kappløp mellom jobb og barnehagens åpningstid - for de som er så heldig å ha barnehageplass. Det er et kappløp der småbarnsforeldrne alltid føler at de mangler tid -tid til omsorg.

Derfor må omsorgstilbudene i skolen og i barnehagen utvikles videre. Vi har ikke nok barnehager og vi har ikke nok fritidshjem. Halvparten av alle førsteklasingene har både mor og far i full jobb. Fedrene jobber til og med mye overtid. Det betyr mange små skolebarn uten tilsyn. Disse hverdagsoppgavene må vi løse, blant annet ved å satse på heldagsskolen.

EØS-FORHANDLINGENE

Da Arbeiderpartiet overtok Regjeringsansvaret, var EØS-forhandlingene preget av stillstand. Norge ble stadig mer isolert i EFTA og sto i fare for å blokkere den videre fremdrift i forhandlingsprosessen.

Derfor var det av avgjørende betydning å få fortgang i

forhandlingene. Regjeringen har med støtte i et bredt flertall i Stortinget signalisert vilje til å vurdere de bestemmelser i vår konsesjonslovgivning som forskjellsbehandler nordmenn og utlendinger.

Ingen bestrider vår rett til å beholde konsesjonslovene som et viktig nasjonalt styringsredskap. For Regjeringen er det sentralt at vi har nasjonal styring i forvaltningen av naturressurser og næringsgrunnlag. Regjeringen har nedsatt et eget hurtigarbeidende statssekretærutvalg som med utgangspunkt i Regjeringens tiltredelseserklæring og Arbeiderpartiets 6-punkts program, skal vurdere hvordan nasjonale styringsredskaper kan ivaretas og styrkes uten at lov- og regelverket er diskriminerende.

Når vi har vist vilje til fleksibilitet i de deler av konsesjonslovene som har diskriminerende bestemmelser, er det betinget av at vi i forhandlingene oppnår tilfredsstillende overgangsordninger og beskyttelsesklausuler. Men også EF må vise vilje til bevegelse i forhandlingene, bl.a. i spørsmål om institusjonelle ordninger.

Norge ønsker, sammen med de andre EFTA-landene, å forhandle fram en så omfattende og ambisiøs EØS-avtale som mulig. Men dette skjer selvsagt ut fra gjensidighet og hensynet til de enkelte lands nasjonale interesser.

Jeg har registrert oppfatninger som synes å gå ut på at EFTA-

landene er i ferd med å oppgi omtrent alle tidligere forhandlingskrav. Jeg skal her bare kort gjenta en del av de sentrale krav EFTA-landene står samlet om:

- å kunne opprettholde og videreutvikle våre standarder på helse, sikkerhet og miljø,
- fri markedsadgang i EØS for fisk og fiskeprodukter
- deltakelse i utformingen av et europeisk energimarked
- like konkurransevilkår på det fremtidige EØS-marked
- avskaffelse av anti-dumping prosedyrer.

Videre har vi krav om:

- tilfredsstillende overangsordninger og beskyttelsesmekanismer når det gjelder fri bevegelse av personer og full ivaretagelse av arbeidstakernes sosiale rettigheter
- bred deltakelse i det dynamiske EF-samarbeidet på områder utenfor det indre marked som forskning og utvikling, utdanning, den sosiale dimensjon, miljøvern og forbrukerspørsmål

Til slutt, men ikke minst krav om:

- medinnflytelse i utformingen av den fremtidige lovgivning som vil få anvendelse i EØS-området.

Det har vært et sterkt ønske fra EFTA å ha parallelle forhandlinger om såkalte materielle spørsmål og spørsmål om institusjonene i EØS-området. Hittil har det vært vanskelig å få gjennomslag for dette. Det er derfor gledelig at EF har

kommet med signaler om vilje til å vurdere nye innspill når det gjelder institusjonelle spørsmål i EØS-forhandlingene. Det er også positivt av EF's Ministermøte ga uttrykk for ønske om fortgang i forhandlingene mellom EF og EFTA om en omfattende EØS-avtale.

Det er nå viktigere enn noen sinne at EFTA-landene står samlet om å forhandle frem en balansert og mest mulig omfattende EØS-avtale. Jeg vil også understreke at Regjeringen ønsker en så god EØS-avtale som mulig, en avtale som kan stå på egne ben og være et selvstendig alternativ i vårt forhold til EF.

SAMARBEIDET I STORTINGET

Vi er som alle her vet, inne i en svært ustabil parlamentarisk situasjon. Det eksisterer ikke noe grunnlag for en flertalls-regjering. Etter at den borgerlige koalisjonen falt fra hverandre for åpen scene, var det Arbeiderpartiet som igjen måtte påta seg Regjeringsansvaret. Det skjedde etter at et flertall i Stortinget hadde gitt uttrykk for at det var det største partiet som burde danne Regjering. Det betyr likevel ikke at vi kan regne med fullt ut å få flertall for vår politikk. Det har vi senest sett eksempel på under de siste dagers behandling av statsbudsjettet. Jeg er glad for at Anne Enger Lahnstein etter den usikkerheten som oppstod, så klart har sagt fra at hennes parti ønsker å opptre konstruktivt i Stortinget. Vi hadde fått en uholdbar situasjon dersom de tidligere regjeringspartiene sammen med Fresmkrittspartiet skulle forsøke å finne fram til et felles økonomisk opplegg.

Regjeringen vil i det videre arbeidet i Stortinget satse på et sak til sak-samarbeid der vi ikke utelukker noe parti. Vi vil nødvendigvis måtte samarbeide med andre partier i EØS-saken, enn i den økonomiske politikken.

Men det borgerlige sammenbruddet har vist oss at det går et skille mellom Fremskrittspartiet/Høyre og de andre partiene. Jeg tror at det i praktisk politikk vil vise seg at Arbeiderpartiet i en rekke saker vil finne fram til fellesløsninger med sentrumpartiene og SV. Vi så dette også i perioden etter 1986. Spesielt i den økonomiske politikken fikk Arbeiderpartiet flertall sammen med Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Etter det som har skjedd i høst kan vi konstatere at det kommer til å gå lang tid før Senterpartiet og Høyre igjen forsøker å danne regjering sammen. Det har Høyres ledere selv sagt klart fra om.

Jeg tror vi i tiden framover vil få oppleve at de tidligere samarbeidspartiene går hver sin vei. Samtidig vil det i skjæringspunktet mellom sentrum og Arbeiderpartiet være mulig å finne felles løsninger som denne regjeringen kan ta ansvaret for.